

Літературна критика

Катерина Мурашевич

“МЕЛОДІЇ ЧОТИРЬОХ СЕЗОНІВ” ЛЮДМИЛИ СКИРДИ

Ось уже вдруге беру до рук частинку Китаю – збірку віршів, у яких пульсує життя і культура цієї країни. Та найприємніше те, що автор – українська поетеса, яка прагне передати нам свій культурний досвід і запрошує здійснити подорож до краю славетних Конфуція та Лі Бо.

“Мелодії чотирьох сезонів” (2011. – 310 с.) – друга збірка поезій Людмили Скирди, створених у Китаї. Перші враження та знайомство з Китаєм знайшли своє відображення у збірці “Подих Китаю” (2010). Для китайської літератури вірші, написані українською поетесою про Китай, – новизна. Обидві збірки перекладені китайською Гао Маном – перекладачем, митцем і дослідником. У своїх віршах Людмила Скирда не раз згадує про цього видатного художника, який навіть написав портрет Шевченка: “О, Гао Мане, твій портрет Тараса, / Мабуть, найкращий в світі...”. Ілюстраціями Гао Мана оздоблена і книжка “Мелодії чотирьох сезонів”. Надзвичайно приємно, що співпрацюють два таланти – Людмила Скирда і Гао Ман, які знайомлять Китай з українською культурою та Україною з культурою Китаю.

Книжка “Подих Китаю” – не лише поетичний доробок, а й цінний путівник по Пекіну. Поезія Людмили Скирди розкриває культурні та літературні здобутки Китаю. Поетеса описує культурні пам’ятки (ваза “Цзинтайлань”), аксесуари, одяг, різні місця Пекіну (вулиця Лю Лічан), персоналії (Лі Бо, Ду Фу, Ван І, Гао Ман), а також видатні культурні надбання та будівлі (Велика китайська стіна, музей Ученьсьнь, резиденції, палаци). У книжці постає Пекін в усіх аспектах життя цього міста: відзначення свят ліхтарів та середини осені, традиції, які стосуються культурного та економічного розвитку. Л. Скирда розповідає про свої знайомства в Китаї, життя українців у цій державі.

Читаючи збірку “Подих Китаю”, ніби сам переживаєш усі відчуття авторки, її захоплення. Поетеса нічого не втаїла з побаченого, усе відкрила нам. Унікальність першої збірки в тому, що не можливо не відчути себе в Китаї після її прочитання: кожен здійснює подорож, хтось – уперше, хтось – іще раз. Не маючи змоги відвідувати Китай часто, я опиняюсь там щоразу, як відкриваю збірки Л. Скирди: відчуваю смак китайської кухні, велич резиденцій і палаців, галас багатолюдних вулиць, мерехтіння червоних ліхтариків.

Повна несподіванок і друга збірка Л. Скирди “Мелодії чотирьох сезонів”. Сама назва говорить про зближення з китайськими традиціями, адже пори року –

одна з найулюбленіших тем китайських поетів як минулих днів, так і сьогодення. Віршовий стиль обох збірок дуже близький власне китайській сучасній поезії.

Поезія новітня та класична мають значні розбіжності у формі віршування. Класичні китайські вірші мали чітко визначені правила, зокрема регламентовану кількість ієрогліфів у рядках, певне чергування тонів, дотримання парності висхідних і низхідних тонів у паралельних рядках, систему римування. Нові ж китайські вірші, які виникли у ХХ ст., уже не зважали на класичні канони й були адаптовані до потреб часу. Така поезія змінилася не лише структурно, а й змістом. Класичні форми (чотири-, п'яти-, семиієрогліфічні вірші) поступилися місцем вільному віршеві, гнучкому, розкутому, здатному передати ритми часу, нові образи й лексику. Вільний вірш (китайський верлібр) виник під впливом європейської поезії. Він характеризується довільною кількістю складів у рядку й асиметричністю строфи, вільним вибором рими та простим ритмом, наближеним до норм розмовної мови (Се Бінсін, Го Можо, Чжу Цзицін, Лі Цзіньфа, Ван Дуцін). У Китаї також активно розвивається поезія у прозі (Лю Дабай, Дай Ваншу, Лю Баньнун).

Ніби відображенням китайської віршової форми постає й перша збірка, написана переважно верлібром та прозопоезією. Саме така форма, ужита авторкою, найліпше слугує для опису китайського буденного життя і визначних святкувань та реалій. Прозопоезією зображені наймальовничіші "портрети" китайських міст та вулиць:

*Якщо хочете зрозуміти
Витоки рукотворних мистецтв Китаю,
Ходіть на Люлічан
І годинами блукайте....*

Друга ж збірка Л. Скирди написана короткими віршами, що теж наближує її до східної поетичної традиції. Найяскравішою плеядою коротких віршів znana, звичайно ж, Японія. У Китаї такий жанр віршування порівняно новий. Китайські короткі вірші *сяоши* з'явилися на поч. ХХ ст. під впливом саме японських хайку, танка і творчості індійського поета Р.Тагора. Уважається, що ці вірші започаткувала поетеса Се Бінсін. Також у цьому жанрі писали Лю Дабай та Цзун Байхуа. У ХХ ст. жанр короткого вірша надзвичайно зацікавив китайських критиків і письменників, як наслідок, було опубліковано багато дослідницьких статей на тему короткої поезії. Авторам подобалось, що такий вірш лаконічний, не потребує багато описів і спрямований на виявлення конкретної думки або почуття.

Короткі вірші Л. Скирди мають багато спільного з поезією Се Бінсін. Головною темою обох поетес була природа, її образи, традиційні та авторські. Поезія китайської та української авторок – порив емоції, лаконічність думок та глибина змісту. Поезія Л. Скирди до того ж сповнена натяками та згадками епізодів з китайського життя. Ще одна спільна риса обох поетес – присутність Бога в їхніх віршах. Образ Творця подається авторками як промінь надії, запорука підтримки в усіх починаннях, як, приміром, у вірші Л. Скирди: *"І зазвучить хорал любові – значить / Господь живе в душі і довкруги"*.

Українська поетеса не просто вживає у багатьох віршах китайські образи – вона знайомить нас із ними. Так, в одній із поезій вона перелічує традиційні символи: сосна, бамбук, зимова слива (символізують твердість, стійкість), фенікс (щастя), дракон (імператорська влада, мудрість, щастя), черепаха (мудрість).

Поміж описів Китаю, його величної культури й літератури Л. Скирда змальовує і власні почуття. У збірці “Мелодії чотирьох сезонів” у всьому простежується любов – до чоловіка, до дітей, природи, місць, де перебуває поетеса. Вона прагне показати нам світ, одягнений у шати сонця, миру, злагоди й кохання:

*Мудрість, наші добрі вчинки –
Все з любові, любий синку.*

Чотири сезони – це стани душі Людмили Скирди в різні пори року, опис душевних переживань у китайському інтер’єрі. Поетеса прагне донести до нас просту істину: усе навколо – радість і краса, любов і благодать. Та щоб побачити це, потрібно відкрити душу і спрямувати погляд на навколишній світ: “Сьогодні цикади звучать за порогом, / Неначе струна поміж нами і Богом”.

Поетеса вводить читача в життєвий плін китайців протягом кожного сезону. Особливо цінні для українського реципієнта її спостереження й описи традиційних свят. Вражає вміння в коротких віршах висвітлити специфіку й атмосферу, яка панує на свято. Приміром, у циклі “Осінь” поетеса описує свято Середини осені, вона називає його Днем родини й подає як час, коли весь Китай перебуває в дорозі:

*До рідних берегів усі, хто в змозі,
Летять на крилах, їдуть, їх гука
Любов батьків і предків дух одвічний.*

З усіх усюд з’їжджаються діти до батьків і святкують разом. Жодними іншими словами не опишеш це свято краще, адже ні традиційні страви, ні прикраси, ні легенди, пов’язані з ним, не покажуть читачеві головну ідею цього дня. Свято ліхтарів Л. Скирда подала теж небагатослівно, але дуже влучно: гамір новорічної ярмарки та танець левів.

Збірка “Мелодії чотирьох сезонів” – унікальний довідник флори й фауни Китаю. Безмежна кількість назв квітів, тварин, пташок дає нам змогу уявити себе в обіймах природи Сходу. Поетеса відтворює також звуки, які супроводжують кожну пору року: навесні чутно крики ластівок, улітку – хор цикад.

*О, ластівко! О, диригент!
Керуєш всім пташиним хором.
Весни музичний інструмент.*

Зі збірки можна почерпнути багато знань про китайську культуру, скажімо, про мистецтво витинанки, каліграфії, живопису, віршування, пекінської опери. Зі сторінок книжки до нас приходять великі китайські діячі: Лао Цзи, Конфуцій, Мен Цзи, Ван Сичжи, Чжу Да, Ци Байши та ін.

Добігаю поглядом останніх рядків збірки... Розумію, що скучила за Китаєм. Збірка Людмили Скирди краще за фотокартки з пейзажами Китаю пробудила спогади про галасливі вулиці, червоні ліхтарі, нічні ярмарки, золотисті карпи у ставках, цвіт азалій та слив мейхуа. Подякуємо Людмилі Скирді за цю присутність китайського колориту, запах лілей і хризантем, звуки пекінської опери, за слова Конфуція та мелодію любові.

Отримано 14 лютого 2012 р.

м. Київ

